

Diachronic Diversity in Classical Biblical Hebrew

AARON D. HORNKOHL



UNIVERSITY OF
CAMBRIDGE

Faculty of Asian and Middle
Eastern Studies



<https://www.openbookpublishers.com>

©2024 Aaron D. Hornkohl



This work is licensed under an Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). This license allows you to share, copy, distribute, and transmit the text; to adapt the text for non-commercial purposes of the text providing attribution is made to the authors (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work). Attribution should include the following information:

Aaron D. Hornkohl, *Diachronic Diversity in Classical Biblical Hebrew*. Cambridge, UK: Open Book Publishers, 2024, <https://doi.org/10.11647/OBP.0433>

Further details about CC BY-NC licenses are available at <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

All external links were active at the time of publication unless otherwise stated and have been archived via the Internet Archive Wayback Machine at <https://archive.org/web>

Any digital material and resources associated with this volume will be available at <https://doi.org/10.11647/OBP.0433#resources>

Semitic Languages and Cultures 29

ISSN (print): 2632-6906

ISSN (digital): 2632-6914

ISBN Paperback: 978-1-80511-435-2

ISBN Hardback: 978-1-80511-436-9

ISBN Digital (PDF): 978-1-80511-437-6

DOI: 10.11647/OBP.0433

Cover image (clockwise from top left): Leningrad Codex (Firkovich B 19 A), f. 8r, Gen. 14.12b–15.13a, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Page_from_the_Leningrad_Codex_01.jpg; Cambridge University Library Mosseri IX.224, detail of Gen. 32.30b–32a (courtesy of the Syndics of Cambridge University Library); The Great Isaiah Scroll (1QIsaa), cols I–IV, Isa. 1.1–5.14a, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Great_Isaiah_Scroll_MS_A_\(1QIsa\)_-_Google_Art_Project-x4-y0.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Great_Isaiah_Scroll_MS_A_(1QIsa)_-_Google_Art_Project-x4-y0.jpg); 4QGeng (4Q7), Gen. 1.1–11a, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Genesis_1_Dead_Sea_Scroll_\(Cropped\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Genesis_1_Dead_Sea_Scroll_(Cropped).jpg); Aleppo Codex fol. 130r, Isa. 66.20–Jer. 1.17, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aleppo-HighRes2-Neviim6-Jeremiah_\(page_1_crop\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aleppo-HighRes2-Neviim6-Jeremiah_(page_1_crop).jpg)
Cover design: Jeevanjot Kaur Nagpal

The fonts used in this volume are Charis SIL, SBL Hebrew, SBL Greek, Estrangelo Edessa and Scheherazade New.

12. ORTHOGRAPHY

In each of the eleven foregoing chapters, it has been argued that inner-CBH distinctiveness separating the CBH of the Tiberian Torah from extra-Pentateuchal CBH may be linguistic and diachronic in nature. Chs 1–7 dealt with features on which the written and reading components of the combined Tiberian tradition agree on such distinctiveness. Chs 8–11 focused on distinction only as far as the written component is concerned, the pronunciation component smoothing out distinctions in conformity to the combined Masoretic biblical written-pronunciation standard outside the Pentateuch. In other words, the features discussed in chs 8–11 involve apparent dissonance between the written and pronunciation components in the Torah, while the two components are in sync in regard to the relevant features in the rest of the Masoretic Bible.

There is, of course, an alternative view. One may view the features discussed in chs 8–11 as instances of purely orthographic, rather than linguistic, peculiarity. In that case, FS הוּא, the feminine plural *yiqtol* suffix יָ-, and נָעַר with a feminine singular referent are to be considered linguistically identical to their respective forms as written and vocalised in the MT beyond the Torah, the difference being restricted to the level of their written representation (consisting of consonants plus *matres lectionis*). While the inaccessibility of the full phonological reality behind such written forms makes a purely orthographic explanation for such features in the Torah impossible either to prove or to disprove, the broad context of the discussions above—coming after chs 1–7, in

which mere orthographic explanations are inadequate to account for the diversity—favours a linguistic rather than orthographic explanation.

This does not, however, mean that the orthography of the Masoretic Pentateuch should be considered unremarkable in the context of that of the rest of the Bible, in general, and of CBH, more specifically. Indeed, the overall defective nature of the Torah's orthography is distinctive within the MT. The significance of this fact may be questioned. For while meaningful correlations between orthography and chronology can be drawn—defective spelling customs chronologically preceding *plene* spelling customs—the reality of secondary developments in the spelling of the relevant Tiberian biblical evidence raises doubts as to its authenticity and reliability, i.e., to the depth of its historical testimony. The question boils down to whether meaningful early data can be perceived among the noise of secondary developments.

1.0. The Development of Ancient Hebrew Spelling

The spelling in the earliest uncontested Hebrew texts is most compellingly interpreted as largely defective in terms of medial vowels and *plene* in terms of final vowels (Zevit 1980 traces the development). Several apparent instances of *plene* medial vowels may be explained as diphthongs or as historical spellings thereof, e.g., בעוד 'while still' (Siloam l. 2), מוצא 'spring' (Siloam l. 5), whereas several apparent cases of word-final defective vowels are explicable as non-Tiberian consonant-final variants, עת 'now' (Arad 2.1; 3.1; 18.3; 40.4; Lachish 2.3, 3; 3.4; 4.1, 2), הית 'there was (FS)' (Siloam l. 3), והנ 'and behold' (Arad 40.9). Bona fide

word-medial *plene* spellings include אָרוּר ‘cursed’ (Silwan tomb 1.2), אִישׁ ‘man’ (Arad 40.7, 8), הַבְּרִית ‘the covenant’ (Ketef H̄innom 1.4), וְהַפְּקִידֶם ‘and you will commit them into the charge’ (Arad 24.14–15), לְהַעֲד ‘to warn’ (Arad 24.18), טוֹב ‘good’ (Lachish 4.2).

No text in the Masoretic Bible is characterised by spelling conventions as regularly defective as those of the Iron Age Hebrew inscriptions. Contrast, for example, the consistent medial defectiveness of the nominal plural endings ם- *-im* and ת- *-ot* in the inscriptions with their regular *plene* orthography in all BH evidence. This means either that the earliest biblical texts were written later than the inscriptions or, alternatively, that their orthography, once more defective, was updated over the course of their literary and textual development and transmission.

Evidence for the latter alternative is forthcoming from several DSS versions of biblical texts. Whereas most biblical manuscripts from Qumran and other sites in the Judaean Desert are characterised by orthography as *plene* as, if not more *plene* than, that of the MT, a few manuscripts exhibit consistently more defective orthography. It is reasonable to interpret these as offering a slightly earlier snapshot of the biblical spelling tradition than that seen in the Tiberian tradition.

1.1. Pre-Tiberian Orthography

1.1.1. 4QDeuteronomy^d (4Q31)

4QDeut^d (4Q31) presents a version of Deut. 2.24–36 and 3.14–4.1 textually approximate to MT Deuteronomy, with plusses of אַת in 4QDeut^d 1.6 || MT Deut. 2.25 and of עַל in 4QDeut^d 2.17 || MT Deut. 3.27 and a minus of וְ in 4QDeut^d 2.2 || MT Deut. 3.15.

The most conspicuous difference between the two is orthographic. While both texts utilise final and medial *matres lectionis*, and while the texts frequently exhibit defective and *plene* spellings in the same places, on the thirteen occasions where they differ, it is 4QDeut^d that consistently presents the more defective spelling, apparently preserving a typologically earlier orthographic portrait than that exhibited in MT Deuteronomy.

4QDeut^d (4Q31) 1.5–17 [[link](#)] || MT Deut. 2.24–36

5 את סיוחן מלך חשבון האמרי ואת ארצו החל רש והתגר בו מלחמה היום הזה
25–24 ...את-סיוחן מלך-חשבון האמרי ואת-ארצו החל רש והתגר בו מלחמה: היום הזה

6 אחל תת פחדך ויראתך על פני העמים תחת כל השמים אשר ישמעון את שמעך
25 אחל תת פחדך ויראתך על-פני העמים תחת כל-השמים אשר ישמעון שמעך

7 ורגזו וחלו מפניך ואשלח מלאכים ממדבר קדמת אל סיוחן מלך חשבון דברי שלום
26–25 ורגזו וחלו מפניך: ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל-סיוחן מלך חשבון דברי שלום

8 לאמר אעברה בארצך בדרך בדרך אלך לא אסור ימין ושמאל אבל בכסף
28–26 לאמר: אעברה בארצך בדרך בדרך אלך לא אסור ימין ושמאל: אבל בכסף

9 תשבדני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי רק אעברה ברגלי כאשר עשו לי
29–28 תשבדני ואכלתי ומים בכסף תתן-לי ושתיתי רק אעברה ברגלי: כאשר עשו-לי

10 בני עשו הישבים בשעיר והמואבים הישבים בער עד אשר אעבר את הירדן
29 בני עשו הישבים בשעיר והמואבים הישבים בער עד אשר-אעבר את-הירדן

11 אל הארץ אשר יהיה אלהינו נתן לנו ולא אבה סיוחן מלך חשבון העברנו בו כי
30–29 אל-הארץ אשר-יהיה אלהינו נתן לנו: ולא אבה סיוחן מלך חשבון העברנו בו כי-

12 תקשה יהוה אלהיך את רוחו ואמץ את לבבו למען תתו בידך כיום הזה ויאמר
31–30 הקשה יהוה אלהיך את-רוחו ואמץ את-לבבו למען תתו בידך כיום הזה: ויאמר

13 יהוה אלי ראה החלתי תת לפניך את סיוחן ואת ארצו החל רש לרשת את ארצו
31 יהוה אלי ראה החלתי תת לפניך את-סיוחן ואת-ארצו החל רש לרשת את-ארצו:

14 ויצא סיוחן לקראתנו הוא וכל עמו למלחמה יהצה ויתנהו יהוה אלהינו לפנינו
33–32 ויצא סיוחן לקראתנו הוא וכל-עמו למלחמה יהצה: ויתנהו יהוה אלהינו לפנינו

15 ונד אתו ואת בנו ואת כל-עמו ונלכד את כל עירו בעת ההוא ונחרם את כל
34–33 ונד אתו ואת-בנו ואת-כל-עמו: ונלכד את-כל-עירו בעת ההוא ונחרם את-כל-

16 עיר מתם והנשים והטף לא השארגו שריד רק הבהמה בזנו לנו ושלל הערים
35–34 עיר מתם והנשים והטף לא השארגו שריד: רק הבהמה בזנו לנו ושלל הערים

17 אשר לכדנו מערער אשר על שפת נחל ארגן והעיר אשר בנחל ועדיהגלעד לא היתה
36–35 אשר לכדנו: מערער אשר על-שפת-נחל ארגן והעיר אשר בנחל ועדיהגלעד לא היתה

4QDeut^d (4Q31) 2.1–21 || MT Deut 3.14–4.1

- ¹ גְּבֹל הַגִּשְׁוּרִי וְהַמַּעֲבָתִי וְיִקְרָא אֹתָם עַל שְׁמוֹ אֵת הַבֶּשֶׂן חֹת יֵאֵר עַד הַיּוֹם הַזֶּה
¹⁴ גְּבֹל הַגִּשְׁוּרִי וְהַמַּעֲבָתִי וְיִקְרָא אֹתָם עַל־שְׁמוֹ אֵת־הַבֶּשֶׂן חֹת יֵאֵר עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
- ² וְלִמְכִיר נָתַתִּי אֶת הַגִּלְעָד וְלִרְאוּבֵנִי וְלִגְדִי נָתַתִּי מִן־הַגִּלְעָד עַד נָחַל אַרְנָן
^{16–15} וְלִמְכִיר נָתַתִּי אֶת־הַגִּלְעָד: וְלִרְאוּבֵנִי וְלִגְדִי נָתַתִּי מִן־הַגִּלְעָד עַד־נָחַל אַרְנָן
- ³ תוֹךְ הַנָּחַל וְגַבֹּל וְעַד יִבֶּק הַנָּחַל גְּבֹל בְּנֵי עַמּוֹן. וְהָעֶרְבָה וְהִירְדֵן וְגַבֹּל
^{17–16} תוֹךְ הַנָּחַל וְגַבֹּל וְעַד יִבֶּק הַנָּחַל גְּבֹל בְּנֵי עַמּוֹן: וְהָעֶרְבָה וְהִירְדֵן וְגַבֹּל
- ⁴ מִכְנֹרֶת וְעַד יַם הָעֶרְבָה יַם הַמֶּלַח תַּחַת אֲשֶׁרֶת הַפִּסְגָּה מִזְרָחָהּ וְאֵצֶו אֹתָכֶם
^{18–17} מִכְנֹרֶת וְעַד יַם הָעֶרְבָה יַם הַמֶּלַח תַּחַת אֲשֶׁרֶת הַפִּסְגָּה מִזְרָחָהּ: וְאֵצֶו אֹתָכֶם
- ⁵ בְּעֵת הַהִיא לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ חֲלָצִים
¹⁸ בְּעֵת הַהִיא לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ חֲלָצִים
- ⁶ תַּעֲבֹדוּ לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּל בְּנֵי חֵיל רֶק נְשִׁיכֶם טַפְכֶם וּמִקְנֵיכֶם יִדְעוּ
^{19–18} תַּעֲבֹדוּ לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כֹּל־בְּנֵי־חֵיל: רֶק נְשִׁיכֶם וטַפְכֶם וּמִקְנֵיכֶם יִדְעוּ
- ⁷ כִּי מִקְנֶה רֶב לָכֶם יֵשְׁבוּ בְּעֵרִיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם עַד אֲשֶׁר יֵלֶךְ יְהוָה לֵאחֲרֵיכֶם
^{20–19} כִּי־מִקְנֶה רֶב לָכֶם יֵשְׁבוּ בְּעֵרִיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם: עַד אֲשֶׁר־יֵלֶךְ יְהוָה | לֵאחֲרֵיכֶם
- ⁸ כַּכֶּם וִירְשׁוּ גַם הֵם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם בְּעֵבֶר הִירְדֵן
²⁰ כַּכֶּם וִירְשׁוּ גַם־הֵם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם בְּעֵבֶר הִירְדֵן
- ⁹ וּשְׁבַתְּם אִישׁ לִירֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בְּעֵת הַהִיא
^{21–20} וּשְׁבַתְּם אִישׁ לִירֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם: וְאֵת־יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בְּעֵת הַהִיא
- ¹⁰ לֵאמֹר עֵינֶיךָ הִרְאֵת אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְשָׁנֵי הַמִּלְכִּים הָאֵלֶּה
²¹ לֵאמֹר עֵינֶיךָ הִרְאֵת אֶת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְשָׁנֵי הַמִּלְכִּים הָאֵלֶּה
- ¹¹ כֹּן יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל הַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר שָׁמָּה לֹא תִירָאִם כִּי יְהוָה
^{22–21} כֹּן־יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל־הַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר שָׁמָּה: לֹא תִירָאִם כִּי יְהוָה
- ¹² אֱלֹהֵיכֶם הֵוא הַנִּלְחָם לָכֶם וְאֶתְחַנֵּן אֵלֶי־יְהוָה בְּעֵת הַהִיא לֵאמֹר אֲדִנִּי
^{24–22} אֱלֹהֵיכֶם הֵוא הַנִּלְחָם לָכֶם: ס וְאֶתְחַנֵּן אֵלֶי־יְהוָה בְּעֵת הַהִיא לֵאמֹר: אֲדִנִּי
- ¹³ יְהוָה אַתָּה הַחֹלֵת לְהִרְאֹת אֶת עֲבָדֶיךָ אֶת גְּדֻלָּתְךָ וְאֵת יָדְךָ הַחֹזֶקת אֲשֶׁר
²⁴ יְהוָה אַתָּה הַחֹלֵת לְהִרְאֹת אֶת־עַבְדֶּיךָ אֶת־גְּדֻלָּתְךָ וְאֵת־יָדְךָ הַחֹזֶקת אֲשֶׁר
- ¹⁴ מִי אֵל בְּשָׁמַיִם לְבִאֲרֹן אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כַּמַּעֲשִׂיךָ וּכְגִבּוֹרְתְּךָ אֶעֱבֹרָה נָא וְאֶרְאֶה
^{25–24} מִי־אֵל בְּשָׁמַיִם וּבִאֲרֹן אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כַּמַּעֲשִׂיךָ וּכְגִבּוֹרְתְּךָ: אֶעֱבֹרָה־נָא וְאֶרְאֶה
- ¹⁵ אֶת הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הִירְדֵן הַהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבֹּנוֹן וְיִתְעַבֵּר
^{26–25} אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הִירְדֵן הַהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבֹּנוֹן: וְיִתְעַבֵּר
- ¹⁶ יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵי רֶק לֹא תִסָּפֵר דְּבַר
²⁶ יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵי רֶק־לֹא אֶל־תִּסָּפֵר דְּבַר
- ¹⁷ אֱלֹהֵי עוֹד בְּדַבְּרֵי הַזֶּה עֲלֶה עַל רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשֹׂא עֵינֶיךָ יַם וְצַפְנָה וְתִמְנָה
^{27–26} אֱלֹהֵי עוֹד בְּדַבְּרֵי הַזֶּה: עֲלֶה | רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשֹׂא עֵינֶיךָ יַמָּה וְצַפְנָה וְתִמְנָה
- ¹⁸ וּמִזְרָחָהּ וּרְאֵה בְּעֵינֶיךָ כִּי לֹא תַעֲבֹר אֶת הִירְדֵן הַזֶּה וְצֹא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקִיָּה
^{28–27} וּמִזְרָחָהּ וּרְאֵה בְּעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר אֶת־הִירְדֵן הַזֶּה: וְצֹא אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקִיָּה

19 וַאֲמַצְהוּ כִּי הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא יִנָּחֵל אֹתָם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
28 וַאֲמַצְהוּ כִּי־הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא יִנָּחֵל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
20 תִּרְאֶה וְנִשְׁבַּ בְּגִיא מוֹל בֵּית פַּעוֹר
29–28 תִּרְאֶה: וְנִשְׁבַּ בְּגִיא מוֹל בֵּית פַּעוֹר: פ
21 וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שִׁמְעֵ אֶל הַחֲקִים וְאֵל הַמְּשָׁפְטִים אֲשֶׁר אֲנִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת.
4.1 וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שִׁמְעֵ אֶל־הַחֲקִים וְאֶל־הַמְּשָׁפְטִים אֲשֶׁר אֲנִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת

The orthographic discrepancies are collected in the Table below.

Table 1: Summary of orthographic discrepancies between 4QDeut^d (4Q31) and MT Deuteronomy

DSS	MT	Gloss	4QDeut ^d (4Q31)	MT Deut.
קדמת	קִדְמוֹת	‘Kedemoth’	1.7	2.26
סיחן	סִיחֹן	‘Sihon’	1.7	2.26
ושמאל	וּשְׁמָאֵל	‘or left’	1.8	2.27
חלצים	חִלּוּצִים	‘equipped’	2.5	3.18
יהושע	יְהוֹשֻׁעַ	‘Joshua’	2.9	3.21
הממלכת	הַמְּמֻלְכוֹת	‘the kingdoms’	2.11	3.21
תיראם	תִּירְאוּם	‘you will (not) fear them’	2.11	3.22
החלת	הַחֲלוֹתְ	‘you have begun’	2.13	3.24
להראת	לְהַרְאוֹת	‘to show’	2.13	3.24
הטבה	הַטֹּבָה	‘the good’	2.15	3.25
תסף	תִּסְף	‘do (not) continue’	2.16	3.26
ינחל	יִנָּחֵל	‘he will give possession’	2.19	3.28
אתם	אוֹתָם	‘them’	2.19	3.28

1.1.2. 4QPalaeoJob^c (4Q101)

One of twelve DSS biblical scrolls written in palaeo-Hebrew script (see Tov 2004b, 246–48; 2012, 97, fn. 163, 123, 207), 4QPalaeo-Job^c (4Q101) is a highly fragmentary manuscript with a single textual difference vis-à-vis MT Job in אֵיחָל || [אֵיחָלָה] (f3.4) (MT Job 14.14). Beyond this, all differences are orthographic, with 4QPalaeoJob^c consistently exhibiting more defective spelling than L (see Seow 2011).

4QPalaeoJob^c (4Q101) f1–2.1–10 [link] || MT Job 13.18–27

אֵיחָל	1
הִנֵּה־נָא עֲרֹכְתִי מִשְׁפָּט יְדַעְתִּי כִּי־אֲנִי אֶצְדָּק:	18
מִי הוּא יָרִיב עִמָּדִי כִּי עֲתָה אֲחִירֵשׁ וְאִגּוּעַ	2
מִי־הוּא יָרִיב עִמָּדִי כִּי־עֲתָה אֲחִירֵשׁ וְאִגּוּעַ:	19
אֵל תַּעַשׂ עִמָּדִי אִם מִפְּנֵיךְ לֹא אֶסְתֵּר	3
אֶדְשֶׁתִּים אֶל־תַּעַשׂ עִמָּדִי אִם מִפְּנֵיךְ לֹא אֶסְתֵּר:	20
	4
כִּפְדֹּ מַעְלֵי הַרְחֹק וְאִמְתֹּךְ אֶל־תִּבְעֶתְנִי:	21
	5
וְקִרָא וְאָנֹכִי אֶעֱנֶה אִם־אֶדְבֹּר וְהִשִּׁיבֵנִי:	22
כִּמָּה לִּי עֲוֹנוֹת וְחַטָּאוֹת פִּשְׁעֵי וְחַטָּאוֹתִי הִדְעֵנִי	6
כִּמָּה לִּי עֲוֹנוֹת וְחַטָּאוֹת פִּשְׁעֵי וְחַטָּאוֹתִי הִדְעֵנִי:	23
לִמָּה פִּנֵּיךְ תִּסְתִּיר וְתַחֲשֹׁבֵנִי לְאִיב לֹךְ	7
לִמָּה־פִּנֵּיךְ תִּסְתִּיר וְתַחֲשֹׁבֵנִי לְאִיב לֹךְ:	24
הַעֲלֵה נִדְף תַּעֲרֹץ וְאֵת קֶשֶׁת יְבֶשׁ תִּרְדֹּף	8
הַעֲלֵה נִדְף תַּעֲרֹץ וְאֵת־קֶשֶׁת יְבֶשׁ תִּרְדֹּף:	25
כִּי תִכְתֵּב עָלַי מִרְרוֹת וְתִרְשָׁנִי עֲוֹנוֹת נִעֲרִי	9
כִּי־תִכְתֵּב עָלַי מִרְרוֹת וְתִרְשָׁנִי עֲוֹנוֹת נִעֲרִי:	26
וְתִשֶּׂם בְּסֹד רִגְלִי וְתִשְׁמֹר כָּל־אֲרָחִי	10
וְתִשֶּׂם בְּסֹד רִגְלִי וְתִשְׁמֹר כָּל־אֲרָחִי עַל־שְׂרָשֵׁי רִגְלִי תִתְחַקֶּה:	27

4QPaleoJob ^c (4Q101) f3.1–8 MT Job 14.13–18	
1	מִי יִתֵּן בְּשָׂאֵל תַּסְתִּירֵנִי עַד שׁוּב אֶפְדָּ
13	מִי יִתֵּן בְּשָׂאֵל תַּצְפִּנִּי תַּסְתִּירֵנִי עַד־שׁוּב אֶפְדָּ
2	תִּשְׁיֵת לִי חֶק וְתִזְכְּרֵנִי
	תִּשְׁיֵת לִי חֶק וְתִזְכְּרֵנִי:
3	אִם יָמוּת גִּבּוֹר הִיחִיָּה כָּל יָמָי צָבָאִי
14	אִם־יָמוּת גִּבּוֹר הִיחִיָּה כָּל־יָמָי צָבָאִי
4	אִי־חִלָּה עַד בֹּא חֲלִיפָתִי תִקְרָא וְאֲנֹכִי אֶעֱנֶךָ
15–14	אִי־חֵל עַד־בֹּא חֲלִיפָתִי: תִקְרָא וְאֲנֹכִי אֶעֱנֶךָ
5	לִמְעֹשֶׂה יָדֶיךָ תִּכְסֹּף כִּי
16–15	לִמְעֹשֶׂה יָדֶיךָ תִּכְסֹּף: כִּי־
6	עֵתָה צַעֲדֵי תִסְפֹּר לֹא תִשְׁמֹר עַל חֲטָאתִי
	עֵתָה צַעֲדֵי תִסְפֹּר לֹא־תִשְׁמֹר עַל־חֲטָאתִי:
7	חֲתָם בַּצֹּרֶר פִּשְׁעִי וְתִטְפֹּל עַל־עֹנִי
17	חֲתָם בַּצֹּרֶר פִּשְׁעִי וְתִטְפֹּל עַל־עֹנִי:
8	וְאֵלֶם הָרִגְפָּל יִבּוֹל וְצוֹר יַעֲתֶק מִמֶּקְמוֹ
18	וְאֵוֹלֶם הָרִגְנוּפָל יִבּוֹל וְצוֹר יַעֲתֶק מִמֶּקְמוֹ:

The orthographic discrepancies are collected in the Table below.

Table 2: Summary of orthographic discrepancies between 4QPaleoJob^c (4Q101) and MT Job

DSS	MT	Gloss	4QPaleoJob ^c (4Q101)	MT Job
לֹא־יֵב	לֹא־יֵב	‘as an enemy’	f1–2.7	13.24
עוֹנֹת	עוֹנֹת	‘iniquities’	f1–2.9	13.26
נַעֲרִי	נַעֲרִי	‘my youth’	f1–2.9	13.26
אֲרַחֲתִי	אֲרַחֲתִי	‘my paths’	f1–2.10	13.27
בֹּא	בֹּא	‘coming of’	f3.4	14.14 ¹
תִּסְפֹּר	תִּסְפֹּר	‘(you) count’	f3.6	14.16
בַּצֹּרֶר	בַּצֹּרֶר	‘in a bundle’	f3.7	14.17

¹ Seow (2011, 64–65) omits this example from his list of orthographic discrepancies between 4QPaleoJob^c and MT Job.

Admitting that the fragmentary character of 4QPaleoJob^c (4Q101) leaves a great deal unknown, in the extant material it consistently presents more defective spelling than the relevant MT material.

See further on 4QSamuel^b (4Q52) in §2.0, below.

1.2. Proto-Tiberian Orthography

Along with evidence of pre-Tiberian biblical orthography characterised by comparatively early typological defectiveness, there is also Second Temple and late antique evidence of proto-Tiberian orthography, which is largely consistent with Tiberian orthography proper (as seen in L and A).

1.2.1. 1QIsaiah^b (1Q8)

Ulrich and Flint's (2010, II:200) comparison of MT Isaiah and 1QIsaiah^b (1Q8) determined there to be 161 cases of orthographic deviation and 622 individual textual variants (some consisting of several words). Even so, no diachronically meaningful pattern of distinction was detected. Indeed, most of the variants between these two editions of Isaiah mirror the frequent disagreements among the book's various Masoretic manuscripts, so that 1QIsa^b should be classified, in the words of its editors, "as belonging to the textual group that eventually emerges as the Masoretic family" (Ulrich and Flint 2010, II:200).

1QIsaiah^b (1Q8) 16.1–26 || MT Isaiah 38.11b–40.5²

אָבִיט אָדֶם עוֹד עַם־יִשְׂרָאֵל חֲדָל דּוֹרִי נָסַע וְנִגְלָה מִנִּי כִּאֵהֶל רָעִי קִפְדָּתִי	1.16
אָבִיט אָדֶם עוֹד עַם־יִשְׂרָאֵל חֲדָל: ¹² דּוֹרִי נָסַע וְנִגְלָה מִנִּי כִּאֵהֶל רָעִי קִפְדָּתִי	12–11b.38
כִּאֲרָג חִי מִדְּלָה יִבְצַעֲנִי מִיּוֹם עַד לַיְלָה תִּשְׁלִימֵנִי כִּסִּים עֲגוּר כֵּן אֲצַפְצֹף	2
כִּאֲרָג חִי מִדְּלָה יִבְצַעֲנִי מִיּוֹם עַד לַיְלָה תִּשְׁלִימֵנִי: ¹⁴ כִּסִּים עֲגוּר כֵּן אֲצַפְצֹף	14, 12
אֶהְיֶה כִּינֹה דָלוּ עֵינַי לְמָרוֹם יְהוָה חֲשָׁקָה לִי עֲרַבְנִי מֵהָאֲדָבָר וְאֶמְרָלִי וְהוּא	3
עָשָׂה אֲדַדְהָ כָּל־שְׁנוֹתַי עַל־מַר נָפְשִׁי אֲדַנִּי עֲלֵיהֶם יִחִיו וְלֹכְלִי־בָהֶן חִי רוּחִי	15–14
עָשָׂה אֲדַדְהָ כָּל־שְׁנוֹתַי עַל־מַר נָפְשִׁי: ¹⁶ אֲדַנִּי עֲלֵיהֶם יִחִיו וְלֹכְלִי־בָהֶן חִי רוּחִי	4
וְתִחְלִימֵנִי וְהַחֲיֵנִי הִנֵּה לְשִׁלּוֹם מֵרִי מֵרִי וְאַתָּה חֲשָׁקָה נָפְשִׁי מִשְׁחַת בָּלִי כִי הַשְׁלַכְתָּ	5
וְתִחְלִימֵנִי וְהַחֲיֵנִי: ¹⁷ הִנֵּה לְשִׁלּוֹם מֵרִי־לִי מֵרִי וְאַתָּה חֲשָׁקָה נָפְשִׁי מִשְׁחַת בָּלִי כִי הַשְׁלַכְתָּ	16–17
אַחֲרֵי גוֹךְ כָּל־חֲטָאִי כִי לֹא שְׁאוּל תוֹעֵד מוֹת יִהְיֶה לִּי לֹא יִשְׁבְּרוּ יוֹדֵדִי בֹרֵךְ אֶל	6
אַחֲרֵי גוֹךְ כָּל־חֲטָאִי: ¹⁸ כִּי לֹא שְׁאוּל תוֹעֵד מוֹת יִהְיֶה לִּי לֹא יִשְׁבְּרוּ יוֹדֵדִי־בֹרֵךְ אֶל־	18–17
אֶמְתֵּךְ חִי חִי הוּא יוֹדֵךְ הַיּוֹם כִּמּוֹנִי אֲב לִבְנִים יוֹדַע אֵלֶּה אֶמְתֵּךְ יְהוָה לְהַשִּׁיעֵנִי	7
אֶמְתֵּךְ: ¹⁹ חִי חִי הוּא יוֹדֵךְ כִּמּוֹנִי הַיּוֹם אֲב לִבְנִים יוֹדַע אֵלֶּה אֶמְתֵּךְ: ²⁰ יְהוָה לְהַשִּׁיעֵנִי	20–18
וְנִגְנוֹתַי נִגְנוּ כָּל־יְמֵי חַיֵּינוּ עַל־בֵּית יְהוָה: ²¹ וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָּהוּ יִשְׂאוּ דְבַלֶּת תֹּאנִים	8
וְנִגְנוֹתַי נִגְנוּ כָּל־יְמֵי חַיֵּינוּ עַל־בֵּית יְהוָה: ²¹ וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָּהוּ יִשְׂאוּ דְבַלֶּת תֹּאנִים	21–20
וַיִּמְרְחוּ אֶל הַשְּׁחִין וַיְחִי וַיֹּאמֶר חֲזָקִיהוּ מֵהָאֵת כִּי אֶעֱלֶה בֵּית יְהוָה ס	9
וַיִּמְרְחוּ עַל־הַשְּׁחִין וַיְחִי: ²² וַיֹּאמֶר חֲזָקִיהוּ מֵהָאֵת כִּי אֶעֱלֶה בֵּית יְהוָה ס	22–21
	10
בַּעַת הַהִיא שָׁלַח מִרְדֵּךְ בִּלְאֲדָן בֶּן בִּלְאֲדָן מֶלֶךְ בָּבֶל סִפְרָם וּמִנְחָתָם אֶל חֲזָקִיהוּ	11
¹ בַּעַת הַהִיא שָׁלַח מִרְדֵּךְ בִּלְאֲדָן בֶּן בִּלְאֲדָן מֶלֶךְ־בָּבֶל סִפְרָם וּמִנְחָתָם אֶל־חֲזָקִיהוּ	1
וַיִּשְׁמַע כִּי חָלָה וַיַּחֲזֵק וַיִּשְׁמַח עֲלֵיהֶם חֲזָקִיהוּ וַיִּרְאֶם אֶת־נִבְתָּה אֶת־הַכֶּסֶף	12
וַיִּשְׁמַע כִּי חָלָה וַיַּחֲזֵק: ² וַיִּשְׁמַח עֲלֵיהֶם חֲזָקִיהוּ וַיִּרְאֶם אֶת־נִבְתָּה אֶת־הַכֶּסֶף	2–1.39
וְאֵת הַזָּהָב וְאֵת הַבְּשָׂמִים וְאֵת הַשֶּׁמֶן הַטוֹב וְאֵת כָּל־בֵּית כְּלָיו וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר נִמְצָא	13
וְאֵת הַזָּהָב וְאֵת הַבְּשָׂמִים וְאֵת הַשֶּׁמֶן הַטוֹב וְאֵת כָּל־בֵּית כְּלָיו וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר נִמְצָא	2
בְּאֶצְרָתִיו לֹא הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא הִרְאֶם חֲזָקִיהוּ בְּבֵיתוֹ וּבְכָל־מִמְשַׁלְתּוֹ	14
בְּאֶצְרָתִיו לֹא־הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא־הִרְאֶם חֲזָקִיהוּ בְּבֵיתוֹ וּבְכָל־מִמְשַׁלְתּוֹ:	2
וַיָּבֹאוּ יִשְׁעִיָּהוּ הַנְּבִיא אֶל הַמֶּלֶךְ חֲזָקִיהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֵהָאִמְרוֹת הָאֵלֶּם	15
³ וַיָּבֹאוּ יִשְׁעִיָּהוּ הַנְּבִיא אֶל־הַמֶּלֶךְ חֲזָקִיהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֵהָאִמְרוֹת הָאֵלֶּם	3
הָאֵלֶּה וּמֵאִין יָבֹאוּ אֵלָיִךְ וַיֹּאמֶר חֲזָקִיהוּ מֵאֶרֶץ רַחוּקָה בָּאוּ אֵלַי מִבָּבֶל וַיֹּאמֶר	16
הָאֵלֶּה וּמֵאִין יָבֹאוּ אֵלָיִךְ וַיֹּאמֶר חֲזָקִיהוּ מֵאֶרֶץ רַחוּקָה בָּאוּ אֵלַי מִבָּבֶל: ⁴ וַיֹּאמֶר	4–3
מֵהָ רָאוּ בְּבִיתְךָ וַיֹּאמֶר חֲזָקִיהוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר בְּבִיתִי רָאוּ לֹא הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא	17
מֵהָ רָאוּ בְּבִיתְךָ וַיֹּאמֶר חֲזָקִיהוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר בְּבִיתִי רָאוּ לֹא־הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא־	4
הִרְאֵיתִם: ⁵ בְּאֶצְרָתִי וַיֹּאמֶר חֲזָקִיהוּ שָׁמַע דְּבַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנֵּה	18
הִרְאֵיתִם בְּאֶצְרָתִי: ⁵ וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָּהוּ אֶל־חֲזָקִיהוּ שָׁמַע דְּבַר־יְהוָה צְבָאוֹת: ⁶ הִנֵּה	6–4
יָמִים בָּאִים וְנִשְׁאָר כָּל־אֲשֶׁר בְּבִיתְךָ וְאֲשֶׁר אֶצְרִי אֲבִתִּיךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה בָּבֶל	19
יָמִים בָּאִים וְנִשְׁאָר כָּל־אֲשֶׁר בְּבִיתְךָ וְאֲשֶׁר אֶצְרִי אֲבִתִּיךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה בָּבֶל	6
לֹא יִתֵּר דָּבָר אֶמֶר יְהוָה וּמִבְּנִיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמֶּךָ אֲשֶׁר תוֹלִיד יִקְחוּ וְהִיוּ סִרְסִים	20

² See Ulrich and Flint (2010, I:127, Plate LXII) for image.

7-6	לְאִי־וְהָאֶרֶץ דָּבָר אָמַר יְהוָה: 7 וּבְמִבְדִּיךְ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמֶּנִּי אֲשֶׁר תּוֹלִיד יִיחָו וְהִיוּ סְרִיסִים
21	בְּהִכָּל מֶלֶךְ בָּבֶל וַיֹּאמְרוּ חֲזַקְתָּהּ אֵל יִשְׁעֶיהָ טוֹב דָּבָר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבְרַת וַיֹּאמְרוּ
8-7	בְּהִכָּל מֶלֶךְ בָּבֶל: 8 וַיֹּאמְרוּ חֲזַקְתָּהּ אֵל־יִשְׁעֶיהָ טוֹב דָּבָר־יְהוָה אֲשֶׁר דִּבְרַת וַיֹּאמְרוּ
22	כִּי יִהְיֶה שְׁלוֹם וְאִמָּת בְּיָמָי
8	כִּי יִהְיֶה שְׁלוֹם וְאִמָּת בְּיָמָי: פ
23	נַחֲמֵנוּ נַחֲמֵנוּ עִמָּי יֹאמַר אֱלֹהֵינוּ דִּבְרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מֵלֶא
2-1.40	1 נַחֲמֵנוּ נַחֲמֵנוּ עִמָּי יֹאמַר אֱלֹהֵינוּ: 2 דִּבְרוּ עַל־לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מֵלֶא
24	צְבֹאָה כִּי נִרְצָה עֹנֶהָ כִּי לִקְחָה מִיָּד יְהוָה כְּפָלִים בָּבֶל חֲטֹאתֶיהָ: קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר
3-2	צְבֹאָה כִּי נִרְצָה עֹנֶהָ כִּי לִקְחָה מִיָּד יְהוָה כְּפָלִים בָּבֶל־חֲטֹאתֶיהָ: 3 קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר
25	פָּנּוּ דֶרֶךְ יְהוָה יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבָה מִסָּלָה לְאֱלֹהֵינוּ כָּל גִּיאֵי יִצְחָק וְכָל הָרָה וְגִבְעָה יִשְׁפְּלוּ
4-3	פָּנּוּ דֶרֶךְ יְהוָה יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבָה מִסָּלָה לְאֱלֹהֵינוּ: 4 כָּל־גִּיאֵי יִצְחָק וְכָל־הָרָה וְגִבְעָה יִשְׁפְּלוּ
26	וְהָיָה הָעָקֵב לְמִישׁוֹר וְהַרְכָּסִים לְבָקָעָה וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהוָה וְרָאוּ בָשָׂר יַחֲדָיו כִּי
5-4	וְהָיָה הָעָקֵב לְמִישׁוֹר וְהַרְכָּסִים לְבָקָעָה: 5 וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהוָה וְרָאוּ בָשָׂר יַחֲדָיו כִּי

DSS	MT	Gloss	1QIsaiah ^b (1Q8)	MT Isaiah
יודע	יֹדִיעַ	'will make known'	16.7	38.19
להשיעני	לְהוֹשִׁיעַנִי	'to save me'	16.7	38.20
ויבוא	וַיָּבֹא	'and he came'	16.15	39.3
הראיתם	הִרְאִיתִים	'I have showed them'	16.18	39.4
באוצרותי	בְּאֹצְרוֹתַי	'in my treasures'	16.18	39.4

Relative to MT Isaiah, 1QIsa^b col. 16 presents just five orthographic discrepancies. In four of them, MT Isaiah exhibits the more *plene* spelling, while in the one case 1QIsa^b has the fuller spelling.³ These few instances of divergence pale in comparison

³ Additional differences are כְּסוּס (1QIsa^b 16.2) || כְּסוּס (MT Isa. 38.14); עֲשֶׂקָהּ (1QIsa^b 16.3) || חֲשָׁקָהּ (MT Isa. 38.14); אֶלֶּה (1QIsa^b 16.7) || אֵלֶּה (MT Isa. 38.19); אֶל (1QIsa^b 16.9) || אֶל (MT Isa. 38.21); הָיָה (1QIsa^b 16.11) || הָיָה (MT Isa. 39.1). The lack in 1QIsa^b of a parallel to שְׁנֵי יָמִים עַד־בִּקְרָא כְּאֵי כֹן יִשְׁבֵּר בְּלִעְצֻמוֹתַי מִיּוֹם עַד־לֵילָה תִּשְׁלִימֵנִי (MT Isa. 38.13) is due to parablepsis—the final part of v. 12 is identical to that of v. 13. Returning to his source text after writing out v. 12, the

to the number of cases of orthographic agreement. Considering both pure *matres lectionis* and probable remnants of diphthongs (i.e., historical spellings) in the Tiberian tradition, there are 32 agreements between 1QIsa^b col. 16 and the parallel material in MT Isaiah, along with two further cases of apparent *waw-yod* interchange (assuming correct interpretation on the part of the editor).

It is also worth noting that 1QIsa^b col. 16 evinces paragraph divisions in two of three places where the relevant MT portion has either closed or open spacing markers (the reconstruction of the broken text in the case of the third leaves no space for a division). All of this points to the proto-Tiberian character of 1QIsa^b.

1.2.2. Ein Gedi Burnt Leviticus Scroll

According to preliminary analyses (Segal et al. 2016; Tov et al. 2019), this scroll, found in the remains of the Ein Gedi synagogue, dates to a period ranging from the late 1st century CE to the late 4th century CE. It was damaged by fire between the late 3rd/early 4th centuries CE and ca. 600 CE, and subsequently digitally unrolled and scanned. The first two columns are to date the only columns to have received careful examination.

scribe mistook the end of v. 13 for the end of v. 12, resulting in omission of the former between vv. 12 and 14.

Ein Gedi Burnt Leviticus Scroll col. 1 [link]⁴ || MT Lev. 1.1–9; 2.1–11

ויקרא אל משה וידבר יהוה אליו מאהל	1
ויקרא אל משה וידבר יהוה אליו מאהל	1
מועד לאמר דבר אל בני ישראל ואמרת	
מועד לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת	2-1
אלהם אדם כי יקריב מכס קרבן ליהוה מן	3
אלהם אדם כי יקריב מכס קרבן ליהוה מן	2
הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את	4
הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את	
קרבנכם אם עלה קרבנו מן הבקר זכר	5
קרבנכם: אם עלה קרבנו מן הבקר זכר	3-2
תמים יקריבו אל פתח אהל מועד יקריב	6
תמים יקריבו אל פתח אהל מועד יקריב	
אתו לרצנו לפני יהוה וסמך ידו על ראש	7
אתו לרצנו לפני יהוה: וסמך ידו על ראש	4-3
העלה ונרצה לו לכפר עליו ושחט את בן	8
העלה ונרצה לו לכפר עליו: ושחט את בן	5-4
הבקר לפני יהוה והקריבו בני אהרן	9
הבקר לפני יהוה והקריבו בני אהרן	
הכהנים את הים וזרקו את הדם על המזבח	10
הכהנים את הים וזרקו את הדם על המזבח	
סביב אשר פתח אהל מועד והפשיט את	11
סביב אשר פתח אהל מועד: והפשיט את	6-5
העלה ונתח אתה לנתחיה ונתנו בני אהרן	12
העלה ונתח אתה לנתחיה: ונתנו בני אהרן	7-6
הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש	13
הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש:	
וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את	14
וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את	8
הראש ואת הפדר על העצים אשר על האש	15
הראש ואת הפדר על העצים אשר על האש	
אשר על המזבח וקרבו וקרעו ירחץ במים	16
אשר על המזבח: וקרבו וקרעו ירחץ במים	9-8
והקטיר הכהן את הכל המזבחה עלה אשה	17
והקטיר הכהן את הכל המזבחה עלה אשה	

⁴ See also the image and drawing in Segal et al. (2016, 5, 20).

Ein Gedi Burnt Leviticus Scroll col. 2 Lev. 2.1–11	
וַתֵּן עָלֶיהָ לִבְנָהּ וַתְּבִיאָהּ אֶל בְּנֵי אֶתְרֵן הַכֹּהֲנִים	2
וַתֵּן עָלֶיהָ לִבְנָהּ: וַתְּבִיאָהּ אֶל־בְּנֵי אֶתְרֵן הַכֹּהֲנִים	2–1
וּקְמִץ מִשֶּׁם מִלֹּא קִמְצוּ מִסֵּלֶתָהּ וּמִשְׁמֶנֶה עַל כָּל	3
וּקְמִץ מִשֶּׁם מִלֹּא קִמְצוּ מִסֵּלֶתָהּ וּמִשְׁמֶנֶה עַל כָּל־	
לִבְנָתָהּ וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אֻזְכְּרֹתֶיהָ הַמְזֻבָּחָה	4
לִבְנָתָהּ וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אֻזְכְּרֹתֶיהָ הַמְזֻבָּחָה	
אִשָּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וְהַנֹּתֶרֶת מִן־הַמִּנְחָה	5
אִשָּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: וְהַנֹּתֶרֶת מִן־הַמִּנְחָה	3–2
לֹא־הָרֵן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קְדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יְהוָה vac וְכִי	6
לֹא־הָרֵן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קְדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יְהוָה: ס וְכִי	4–3
תִּקְרַב קֶרֶב מִנְחָה מֵאִפֶּה תִּנּוֹר סֶלֶת חֲלוֹת מִצֵּת	7
תִּקְרַב קֶרֶב מִנְחָה מֵאִפֶּה תִּנּוֹר סֶלֶת חֲלוֹת מִצֵּת	
בְּלוֹלֶת בְּשֶׁמֶן וְרִקִּיקֵי מִצֹּת מִשְׁחִיִם בְּשֶׁמֶן vac וְאִם	8
בְּלוֹלֶת בְּשֶׁמֶן וְרִקִּיקֵי מִצֹּת מִשְׁחִיִם בְּשֶׁמֶן: ס וְאִם־	5–4
מִנְחָה עַל־הַמִּחְבֶּת קֶרֶב־נֶד סֶלֶת בְּלוֹלָה בְּשֶׁמֶן	9
מִנְחָה עַל־הַמִּחְבֶּת קֶרֶב־נֶד סֶלֶת בְּלוֹלָה בְּשֶׁמֶן	
מִצָּה תִּהְיֶה פְתוּתָהּ אֶתָּה פְתִים וַיִּצְקֶת עָלֶיהָ	10
מִצָּה תִּהְיֶה: פְתוּתָהּ אֶתָּה פְתִים וַיִּצְקֶת עָלֶיהָ	6–5
שֶׁמֶן מִנְחָה הוּא vac וְאִם מִנְחַת מִרְחֶשֶׁת קֶרֶב־נֶד	11
שֶׁמֶן מִנְחָה הוּא: ס וְאִם־מִנְחַת מִרְחֶשֶׁת קֶרֶב־נֶד	7–6
סֶלֶת בְּשֶׁמֶן תַּעֲשֶׂה וְהִבֵּאת אֶת־הַמִּנְחָה אֶשֶׁר	12
סֶלֶת בְּשֶׁמֶן תַּעֲשֶׂה: וְהִבֵּאת אֶת־הַמִּנְחָה אֶשֶׁר	8–7
יַעֲשֶׂה מֵאִלָּה לַיהוָה וְהִקְרִיבָה אֶל־הַכֹּהֵן	13
יַעֲשֶׂה מֵאִלָּה לַיהוָה וְהִקְרִיבָה אֶל־הַכֹּהֵן	
וְהִגִּישָׁה אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וְהָרִים הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה	14
וְהִגִּישָׁה אֶל־הַמִּזְבֵּחַ: וְהָרִים הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה	9–8
אֶת־אֻזְכְּרֹתֶיהָ וְהַקְטִיר הַמְזֻבָּחָה אִשָּׁה רֵיחַ	15
אֶת־אֻזְכְּרֹתֶיהָ וְהַקְטִיר הַמְזֻבָּחָה אִשָּׁה רֵיחַ	
נִיחֹחַ לַיהוָה וְהַנֹּתֶרֶת מִן־הַמִּנְחָה לֹא־הָרֵן	16
נִיחֹחַ לַיהוָה: וְהַנֹּתֶרֶת מִן־הַמִּנְחָה לֹא־הָרֵן	10–9
וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קְדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יְהוָה כָּל־הַמִּנְחָה	17
וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קְדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יְהוָה: כָּל־הַמִּנְחָה	11–10
אֶשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תַעֲשֶׂה חֶמֶץ כִּי כָל־שֹׂאֵר	18
אֶשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תַעֲשֶׂה חֶמֶץ כִּי כָל־שֹׂאֵר	

The Ein Gedi burnt Leviticus Scroll is proto-Masoretic in every sense of the term—orthographically, textually, and in terms of content it is identical to MT Leviticus as preserved in L. The agreement extends to paragraph divisions (*parshiyot*): the closed

divisions (*parshiyyot setumot*) in between MT Lev. 2.3 and 4 and between 2.4 and 5 correspond to *vacats* in col. 2 ll. 6 and 8, respectively, while that between MT Lev. 2.6 and 7 may be reconstructed in the lacuna in col. 2 l. 11.

1.3. Inner-Tiberian Orthographic Development

Scholars have also detected diachronically meaningful spelling variation within BH, especially that distinguishing CBH from LBH material. A well-known example is the spelling of the proper name *David*. Freedman (1983) argues that defective דוד is characteristic of CBH, whereas *plene* דויד of LBH and late non-Masoretic biblical and extrabiblical material (see also Gesenius 1815, 30; Kutscher 1974, 5, 99–100; Qimron 1978b, 146; 1986, 91; Greenfield and Naveh 1984, 120–21; Andersen and Forbes 1986, 6–9; Rooker 1990, 68–71; JM §3a, n. 5; Hurvitz 2014, 88–91).

Others downplay the diachronic significance of orthographic variation in the specific case of דוד(י) and more generally (Rezetko 2003, 223–24; Rezetko and Young 2014, 456–59; cf. Hornkohl 2014b, 654). For such sceptics, orthographic instability carries with it the possibility that the current Masoretic distribution of defective דוד and *plene* דויד, as well as of other spellings cited as diagnostically early or late, is the result of secondary processes, in no way representative of the earliest forms of the relevant texts.

Specialists more optimistic about the diachronic significance of such spellings do not deny the reality of orthographic instability and variation, but merely hold that meaningful patterns have been preserved despite secondary processes. Thus,

along with דויד, Hornkohl (2014b, 647–49, 653–67) includes forms (and derivatives) of the numeral שלוש ‘three’ and the *qal* infinitive construct as *plene* forms especially characteristic of LBH and other Second Temple forms of Hebrew.⁵

In a series of publications, Andersen, Freedman, and Forbes utilise three disparate analysis techniques—clustering, scaling, and seriation—to investigate spelling in the Tiberian tradition of the Hebrew. On the results of seriation, it is worth quoting Andersen and Forbes (2013) in full:

Seriation uses the characteristics of analyzed objects to order them in terms of some underlying attribute(s), typically *time* in archaeological contexts. Andersen and Forbes’ seriated text portions lie along a time gradient, beginning with Exodus, running throughout the other Torah books, proceeding through the Former and Latter Prophets, on to the Writings, ending with Ezra-Nehemiah. The portion positions exhibit scatter, suggesting that time is not the only operative underlying variable.

Andersen and Forbes argue that the data demonstrate that the received spellings of the Hebrew Bible are neither entirely random nor completely rule-governed, but rather contain both ‘signal’ (remnants of evolving spelling conventions) and ‘noise’ (random fluctuations introduced during text transmission). When properly analyzed, these perturbed data show that spelling practice was, in fact, dependent on vowel type, on vowel stress level, and on text portion, and that the text portions can be projected onto a

⁵ Hornkohl (2014b, 648–53) also discusses ירושלם for ירושלים, דרמשק for דמשק, and the theophoric suffix יה- for יהו-, but these written differences reflect distinct phonological realities and are thus not merely orthographic in nature.

time line, with Exodus as the earliest and Ezra-Nehemiah the latest.

2.0. Orthographic Distinctiveness of the Tiberian Torah

Andersen, Freedman, and Forbes also reveal interesting details about the Torah specifically. Their studies involving clustering and scaling demonstrate, among other things, (a) that spelling in the Tiberian Torah, while not homogenous, both unifies the books of the Pentateuch and sets them apart from the rest of the Masoretic Bible; (b) that Torah orthography is conservative, i.e., comparatively defective; and (c) that the Pentateuch's conservative defectiveness, while not untouched by late penetrations of *plene* orthography, correlates meaningfully with typologically early conventions (Andersen and Forbes 1986, 285, 312–314; 2013, 610–11; Freedman 1992, 10–12; see also Cross 1966; 1985).

Intriguingly, when it comes to the historical periodisation of the reputed Pentateuchal sources, orthographic evidence patterns like linguistic evidence. Just as all Pentateuchal sources show CBH constellations of features to the exclusion of LBH alternatives, so the spelling of the Torah is classical across all source material. It is worth quoting Andersen and Forbes (1986, 314) at length:

So far as spelling is concerned, the most conservative book in the Pentateuch is Exodus, followed by Leviticus, Numbers, Genesis, Deuteronomy. That is, Exodus and Leviticus have by far the most old-fashioned spelling in the entire Bible; and they are dominated by priestly material. There

is a lot of P in Numbers too, and about one quarter of Genesis is P. So, the more P, the older the spelling. This means either that old spellings were still in use in priestly circles well after the Exile, or—more likely—that the P document is actually a pre-exilic composition, and that the whole of the Pentateuch was complete by the time of the onset of the Exile.

Certain claims are more dubious. For example, though Cross reasonably opines that the orthography of the Tiberian Pentateuch is not as developed as that of other parts of the Bible, his use of the term ‘pristine’ (1966, 86) in reference to the Torah’s spelling seems unfortunate. Not only do Andersen and Forbes (1986, 314) note the vagueness of the term, but, as has been demonstrated above (§1.1), certain biblical DSS manuscripts present clear evidence of apparently more pristine pre-Tiberian orthography in the Torah.

It is also worth entertaining the possibility, often raised elsewhere in this volume, that conservative spelling conventions now especially characteristic of the Pentateuch may once have been more broadly typical of what Andersen and Forbes call the ‘Primary History’ (Torah and Former Prophets). They quote Breuer (1976, XXXII) as saying “The Jewish sages took tremendous pains clarifying the orthographic text of the Torah, but did not exercise the same care with respect to the text of the prophets and hagiographa.” Limited evidence of orthographic development in the Former Prophets emerges from a comparison of 4QSam^b (4Q52) and MT Samuel, spelling in the former only slightly more defective than in the latter (Andersen and Freedman 1989). Limited evidence of the preservation of typologically

early defective spellings in the Former Prophets may be adduced from MT Kings, presenting orthography nearly as conservative as that of the Torah (Andersen and Forbes 1986, 314–15).

Even so, the fact that the extant orthographic differences between the Torah and Former Prophets in the Tiberian tradition *can* be explained as due to secondary interventions in the latter does not necessarily mean that they *should* be so explained. Such an explanation arguably fits the data in the case of several linguistic features discussed in the preceding chapters, but it is unsuitable in the case of others (see above, Introduction, §7.0), where the specific distributional patterns are better explained on the assumption of sub-chronolects. If simplicity is a priority, and a single comprehensive explanation is preferable to a combination of different explanations, then a hypothesis positing diachronically distinct CBH sub-chronolects explains the most data, with no need to assume that secondary contemporisation, while a reality, is the main factor responsible for the distinction between CBH₁ and CBH₂ language and orthography.

3.0. Summary

In sum, notwithstanding the obscuring effect of secondary features, quantities of primary data sufficient for periodisation are perceptible. These show a distinction between CBH and LBH material, as well as a distinction between the CBH₁ of the Torah and the CBH₂ of the Prophets—though there is some question as to whether the orthographic distinction between the Torah and the Former Prophets is due, at least partially, to secondary developments allowed to affect the Prophets more than the Torah. In any

case, it remains possible that the linguistic and orthographic conservatism seen in the Torah is related to the antiquity of the relevant traditions, whenever they were first committed to writing or reached their extant form. It is again worth quoting Andersen and Forbes (1986, 313) at some length:

The Torah was canonized first and canonized early. The usual critical theories do not place this event earlier than the time of Ezra. If it was a matter of recognizing an old and already fixed text, that would permit an earlier canonization. But if it was a matter of publishing an edition, including post-exilic priestly works (document P), then we have to explain why that work does not display more evidence of the influence of post-exilic spelling; more particularly, why it is so different in its spelling from the contemporary work Ezra-Nehemiah.

Since purported P material, traditionally regarded as among the latest in the Torah, differs conspicuously from LBH in both language and spelling, patterning as typologically earlier than both LBH and TBH, it is more likely substantially to reflect pre-exilic provenance.

While the reality of secondary orthographic developments finds support in the evidence, an argument can be made that such processes were not sufficient to account for all changes. Only the assumption of inner-CBH diachronic development accounts for certain linguistic distinctions, making it likely that this also contributed to the orthographic and linguistic discrepancies that might otherwise be explained solely on the basis of secondary processes.